

FÜGGETLEN LAPOK

Az előfizetési pénzek
a lap kezelését illető minden tárgyak
a kiadó-hivataltól (Első magyar egye-
sületi könyvnyomda, 3 korona-utca, 18.
sz. a.) intézendők.
Bérmintelen levelek el nem fo-
gadtatnak.

Pest szept. 4.

Annai balfogalommal találkozunk a hírlapokban úgy mint az életben egyházi ügyeink fölfogását illetően; hogy az első pillanat benyomása alatt alig tudjuk hamarjában meghatározni ismerethiány-e szülője a sok téveszmék, vagy célzatos ferdtési szándék.

Mi a legtöbb esetben hajlandóbbak volnánk az elsőt hinni; — habár másrészt tagadhatlan, hogy az életben sok méltótársra akad a népszerűség-s hírszomjas pápai tanár B. F.-nak, — ki Gizella királynéval „sacramentum”-okat is készített iskolai használatra szánt történelmi művében.

Amnyi bizonyos, hogy a katholicismus ellenei minden kínálózó alkalmat megragadnak az egyház gyanúsítására, mindent felhasználnak annak népszerűsítésére.

Ily téves fogalom uralkodik, s némelyek által — úgy látszik — szándékosan terjesztetik a pápa világi fejedelemiségét illetően, a közelebbi egybe övendő egyetemes egyházi zsinattal szemben.

A világi hatalom kérdése régóta van már napirenden; nem egyszer megoldhatni is vélték — még pedig csak úgy könnyedén — a diplomaták: s a gordiusi eszmé még ma is megoldatlanul áll a világ előtt.

Ujabb időben, mióta az egyházi gyűlékezet megtartása határozatba ment és kitézetik, kiknek esetlegesen egyéb teendőik nem volt, annak találgatásába bocsátkoztak: miről fognak tanácskozni a kath. világ összejövendő egyház-nagyjai? Egnémely heves képzelmű, német jorunalista kollegáink azon eredményre jutottak, hogy az egyetemes egyházi zsinat első teendője a pápa világi hatalmának dogmá-vá emelése leendő.

Nem nehéz kitalálni, mi a célja ezen tévhit terjesztésének.

Tudjuk, hogy az egyetemes egyházi zsinat megtartásának egy lényeges oka és célja „az egyházba becsusztott visszaélések és bűnök megszüntetése”, mint Bellarmin mondja; s hogy e szent az egyetemes egyházi zsinat van hivatva azon általánosan kötelező reformok behozatalára, melyek az élet szükségességeket bizonyít, s melyek időszerű életbeléptetése az egyházat, regenerálja, ujja teremt. Ezen eredmény pedig semmiképp sem egyez össze a katholicismus elleninek programjával; igen természetes ennél fogva, hogy ők a Conciliumnak is ellenei s minden követ megmozdítanak, hogy a gyűlékezet ha már egybejövételét megakadályozni nincs, nem áll hatalmokban, legalább már előre népszerűtlenné tehesék. — Az ember lelkébe oltott s rég föllírt logikai igazság, hogy ki nem akarja az okozatot, ellene kell lennie az oknak is. Innen a téves fogalom terjesztése. — Az összejövendő egyházi gyűlékezet alig tételhetné sikeresebben népszerűtlenné, mint azon hitnek terjesztése által, hogy a pápa világi fejedelemiségét dogmává avatni szándékozik.

Mit sem szönlünk volna e jámbor véleményhez, ha az nem lépi át a határokat, melyek közt napvilágot látott; legföljebb azt mondanók, hogy a konkordátum ellen folytatott harcban kifejtett gyűlölet annyira elhomályosítja egynemely szomszédaink itélő tehetőségét, hogy megkísértették oly tárgyat fölött is illetékes véleményt mondani, a melyhez egyáltalán nem értenek.

Mintán azonban hazai lapjaink egyik másika reprodukálta a botlás, s az életben miveltétség igényével föllépő férfiak is többször fejezték ki véleményüket a megjelölt téves irányban: nem mulaszthatjuk el, hogy pár szóval ne válaszoljunk a hibás felfogásra.

Hogy ily későn jövünk, oka a tárgyalmas egy részről, lapunk szűkkere-te más oldalról.

Mindenek előtt azzal kell tisztába jönnünk: mi a dogmának lényeges, elmaradhatlan kelléke? Ha ez megtörtént, a dolog teljes világosságban áll előttünk s kiki önmaga adhatja meg magának a választ e kérdésre: lehet-e a pápa világi fejedelemisége dogma?

A dogma tárgya nem lehet más, mint, és egyedül oly tan, melynek alapja a szentírásban van letéve; de ezen tan is csak akkor válik dogmává, ha azt az egyház, mint ilyet mint a hívők egyeteme által hiendőt elhatározza, ünnepélyesen kimondja. — Ki állította pedig valaha, hogy a pápa világi fejedelemisége a szentírásban gyökeredzik? Mi, kik e tárggyal tüzetesen foglalkoztunk, elmondhatjuk, hogy e véleményt hangsúlyozni még sehoh és senkitől sem hallottuk.

S ha ez így van, a mint bizonyos hogy így van: vissza kell utasítunk — mint célzatos insinuatiót, vagy legjobb esetben jóhiszemű tájékozatlanságot, ismeret hiányból származótt tévedést, — ama vélemény nyívanítását, mintha a közelebbi egyházi gyűlékezetben a világi fejedelemiségnek dogmává tétele fogná képezni nem a fő — hanem egyáltalán bármely néven nevezendő tárgyat.

Ne feledjük, hogy Péter most is az,

a ki 18 század előtt volt; ugyanaz, ki Simonnak a Mágusnak mondá „vesszen el pénzed magaddal együtt.” Péter nem adhatja el az igazságot pénzért, nem a világi fejedelemiséget sem. Péter nagy lelke sugallatát követi, midőn a világi hatalom elleneinek non possumus-sal válaszol, de határozottan és ismételve visszautasítjuk azon insinuatiót, mint-ha ő ezen szilárd meggyőződését a szentírással az örök igazság isteni tanával egy színvonalra akarná emelni.

Péter hatalmát nem a Márkák és Umbria, nem is a Vatikán képezik. — A kath. világ fejének hatalma a katholicismus örök, teremtő erejében, tanainak elvülhetlenségében, isteni varázsában, alakító képességében, — a népek millióinak hite, — meggyőződése, — s szeretetében rejlik. — S azért nagyon esalódnak kik hiszik, hogy a világi fejedelemiség esetleges megbuktatásával tehetlenné tették a római pápát.

Szóba jöhet tehát a pápa világi fejedelemisége az egybegyűlendő egyetemes egyházi gyűlékezetben, bizonyosan tárgyalás alá í fog kerülnie; — meg lesz vitatva kétségkívül az irány, melyben a sz. szék haladni fog, a világi fejedelemiség eshetősége elvészése bekövetkeztével; megvitatva a mód és eszközök, melyekkel a pápa tekintélye minden körülmény között fentartandó, megvédendő függetlensége, minden bár honnan érkező nyomás ellen biztosítandó: de hogy a világi fejedelemiség dogmává tévesség: ez oly absurdum, melynek képtelenségét az előre becsaj-tottakból csak az nem látja, a ki látni egyáltalán nem akar, vagy nem képes. S azért e tárgy fölött még hosszabbban is szólni fölöslegesnek véljük.

Ami az összejövendő egyetemes egyházi gyűlékezet által valószínűleg megvitandó egyéb tárgyakat illeti; arról majd más alkalommal.

A Duna jelentősége.

I.

(B. L.) Azon háromszegnek alap-nyalában, melyet Európa zöme köré húzhatunk, a Duna folyamterülete első és főhelyet foglal el. A Duna kétség-kívül Európának azon folyama, melynek vidékén az összes európai törté-netnek nevezetesebb, sőt időnkint legnevezetesebb főeseményei fordul-nak elő.

Már Darius Hystaspes idejében, tehát majdnem harmadfél évezreddel ezelőtt, midőn a mai Európa létéről és terjedelméről még senkinek biztos tudomása nem lehet, már is az alsó Du-

na vidéke véres összeütközéseknek színhelye volt; itt akadunk ez időben a scythiai népségre és valamivel felebb, a Duna középvídekén, a dákokra és a kelt népek egyik ágára.

Később, t. i. azon időben midőn Róma hatalmának tetőpontján állt, a Duna a déli mivelt népségek és az ész-szaki barbárokra nem csak ethnographiai de természeti határvonalát is képezte. Az idők folytán e vonal áttört, a Duna jobb partján lakó népek római alattvalók lettek és a római miveltétség éjszaki felé is hatott. Ettől kezdve a Duna, melynek jobb partja a Lech vizétől kezdve egészen le a Drávaig erődök által meg volt helyenkint erő-sítve, stratégiai alapvonalát képezte azon hódításoknak, melyek Augustus korában a Duna mentében megkezdőd-tek és Marcus Aurelius idejében Róma részére oly csufosan végződtek.

Hogy mily nagy jelentősége volt ez időben a Duna középvídekének, kitetszik már abból is, hogy Pannonia képezte az összes éjszakrai tartományok köz- és sulypontját; mert csak a Dunavidék közepén fekvő Pannonia lehet az, mely természeti fekvése és hegyes-völgyes földalkotása következtében mind a megtámadásra, mind a védelemre nézve a legbiztosabb támpont-tokat magában foglalta; itt vala Aquincum (Ó-Buda) a római legiök főhadiszállása; innen szorította ki Tiberius a markomanokat Csehországba; innen indult ki Trajan Decebalus dáki király ellen és foglalta el egész Daciát; itt küzdött éveken át Marcus Aurelius a germánok betörései ellen; itt szület-tek (Sirmiumban) és gyakorolták magukat a hadviselésben Probus és Aurelianus Rómának harezias császárai; és épen Pannonia akkori jelenéknysége volt is oka annak, hogy később, a barbar népek, ha csak lethetséges volt, Pannonián át igyekeztek Romába csapni. Tudták a rómaiak; a nyugotró-mai birodalom már rég megdült, a hunok uralma is már régen megszűnt, midőn a keletrómai császárok Pannonia jelentőségét felismerve, azt ismét visszafoglalták és a meddig csak lehetséges volt — körülbelül az avarok letelepedéséig — birtokukban tartották; egybíránt a romaiak a germánok elől, az avarok a frankok elől, a morvák a magyarok elől, a magyarok a mongolok elől, a törökök a németek elől, szorult helyzetökben ők mindnyájan hazánk e részében (t. i. a dunántuli kerületben), kerestek és találtak is menedéket.

És tekintsünk most a Duna mentében bármire is bármely korszakra,

az imént idéztem római világon kívül, a népvándorlás idejében az itt össze-tódult skyrret, herulok, turcellingek, gothok, hunnok, gepidák, longobárdok és avarok mozzanataira; a középkorban az itt lakó frankok, bolgárok, magyarok és kunok (uzok, bosenyök) történelmi nevezetességeire és a görög-római birodalom végvonaglásaira; az ujkorban a Duna alsó és középvídekénél a harmadfél századig eltartott török háborúk és a Duna felső vidékén a harmincz éves, majd a spanyol, utána az osztrák örököségi harc, nem sokára a nagy francia háborúk és ismét az alsó Dunánál az orosz-török hadakozások egészen fel a krimi háborúig; és mindennek színhelye kisebb-nagyobb mértékben a Duna folyamterületében fekszik: — bátran állíthatjuk, nincsen Európában, de nincs az 5 világrészen folyam, melynek vidékét a történelmi nevezetességek szempontjából a Duna éval összehasonlíthatnók.

Tagadhatatlan ugyan, hogy a közép európai folyamok, hogy az Elbe és kiválóan a Rajna vidékei az ujkorban szintén gazdagok történelmi eseményekben; az sem tagadható, hogy a Rajna vidéke a miveltézési történet terén tán első helyet foglal el Európában; végre még a Dunaénál nagyobb terjedelmű Volga vidékét sem akarjuk kifelejteni, melynek jelentősége azonban nem annyiban történelmi mint sokkal inkább kereskedelmi, a mennyiben t. i. a folyam, mint az orosz földi csatornaháló-zatnak központja, a belkereskedésnek és közlekedésnek fővonalát képezi; de vidékeiket egybefoglalva sem bírnak a folyók olyan világforgalomsággal mint a Duna, melynek forrásától kezdve egészen le torkolatáig alig van nagyobb helység, melyhez történelmi emléket nem volna kötvé, leszámítva oly helyeket mint Bécs, Pozsony, Komárom, Buda, Mohács, Pétervárad, Belgrád, Szendrő, Viddin stb. hol többször is fordulnak elő történelmi nevezetességek. És nem csak a főfolyam, de mellékfolyói mellett is akadnak számos döntő esemény színhelyére: a Lech, March, Vág, Rába, Dráva, Száva, Verbász (folyó), Morava, Tisza, Temes, Olt és Pruth, imitt-ott patakszerű vizek, Trasen, Kamp, Zsitva, Marczal, Rákos, Cselle, melyeknek mindegyike egyik vagy másik nevezetes eseményre emlékeztet; az bizonyos, hogy ezen nevezetességek elősorolásában hazai történetünk vörös fonálát fellelhetnők.

És mily röpnyit tér nyílik itt az összehasonlításra!

A FÜGGETLEN LAPOK TÁRCZÁJA.

Ns. Ipolyi Arnoldnak a magy. orvosok és természettudósok közgyűlésén tartott beszéde.

II.

S a művészet és tudomány e lélekemelő jeleneteivel együtt, karongfogva járt mindig, a minthogy ez nemis lehetett másképp, az ipar s karongfogva együtt a gazdaszat virágzásának egyes nagy vonásait bírjuk meg az egri egyes ezéhek XV dik századi szabályai-ban; melyek a legelőnkebb iparviszonyokról tanuskodnak. És bírjuk meg az egri káptalan s a szomszéd apátfalvi zirczi szerzetesek versengésének okmányait, mint vetekednek Eger és környéke szőlőhegyeit nemis francia, burgundi eredetű borággal kiültetni; melynek maig Eger világhírű vörös borát köszönheti.

De nem csak tudósok, nem csak monumentalis műalkotók, mesterség s iparűzők: — hősök is és honfiak voltak ők, Heves és Eger lelkes fiai és lakosai! Ott küzdöttek főpásztoraik zászlói alatt Sajónál, s ott haltak hős halál, egri püspök vezéreik Rozgonyi Várnánál, és Zalkán Mohácsnál.

S e név, nemzeti nagyléltünk nagy temetője Mohács, eszünkbe hozza még hőseink nagy sorát. Mert midőn már az ország nagy része török járomban nyögött, Eger mint az elvesztett honnak végvára, hosszas küzdelmes és véres ostromok közt fiai hősisége és vitéz-sége által még mindig fentartá magát.

De azért következő főpásztorai, még a

tudós humanista írók is, mint Oláh Miklós és Veránecz, nem többé templomi és iskolai, de az általok egyre erődített egri vár köveibe vésték be neveiket. És említem az erre következett más egri nagy hősök nevét: a hős Dobót és a vitéz Meeskeit, kiknek, tudja a hon s tudja világ, hogy itt törtek rabigát karjaik. Itt zeng az utolsó magyar vándor hegedős dalnok, Tinódi Sebestyén a lantos deák hős dalát, Eger városának hős ostromát, és buzdítá lantja énekével harcra vitézeit. És szól még a dal és hangzik az ének dicsőítve a hős egri nőt és az egri leányt, mindvégig örökíti a történet világhírét, és már a művészet is ábrázolja dicső képét!

Jön azonban már az ádáz végzetes sors is, és körlehetlenül elszakítja és elvágja a török iga alatt századokra Egernek is virág-zása és miveltődése fonálát.

De félre sötét képek! Támad az ujkor s jön hajnalan Telekessy; összeszedi jámbor hivei kis csoportját. Állít nekik új oltárt s épít új iskolát. Majd megszólaltatja az elhallgatott magyar Muzsát, és játszatja az új jezsuitaiskola szinpadján a szigetvári Zrinyi hős halálát s a vitéz Dobó egri ostromát! A nemzet küzdelmes életének nagy drámáit! Mig ő maga is mint a Rákóczy szabadságháboru tragodiájának egyik hőse lebonyatlik a szarvaskői vár romjai közt: mivel hogy mint jó pásztor a vérsz idején el nem hagyta nyáját.

De a mag már el volt vetve; az alap le volt téve Utóda folytatják művét. Erdődy püspök a szenvedők sebeit hegesztve állit ir-galmas kórodát, Barkóczy a megyének is palotát; mig Eger tudós kanonokjai közül Illosvay összeszedeti az ország törvény-

könyveinek, a Corpus Jurisnak, elveszett vagy szétszórt lapjait s megalapítja annak szövét-gét; Bathyany a magyar egyháznak törvényeit; Foglár folytatva Telekessy iskolá-ját, Egernek az ország törvénye által bezik-kelyezett jogtanodát emel.

Jön végre Eszterházy, hogy állítson a tudományok oly fényes palotát, mi ezen momentális csarnokot, mely Uraim, ma önöket szerencsés termeibe fogadni, — a minőnek pártját büszke önrizzel mondhatjuk, hasz-talan keresnek öök maig e honban, és messze tul annak határain is. Mért nem élhetne meg hazánk mai fényes napját! melyet miutha megálmodott volna, úgy festette, nézzenek fel Uraim magas ivetezete kupjaira, a tudomá-nyoknak Magyarországon felbredését: a theológiától kezdve az összes természet-s orvosi tudományokon át, egész a csillagászata-ig, a tudományoknak hazánkban fejlődését itt épen oly remek művészi a mily lélekemelő hazai képekben állitva előnkbe. S felállítja mindjárt ennek kezdetét az egri híres csil-lagdat, az elsőt akkor és most is az egyetlen hazánkban, sőt a gyulafehérvári mellett, melyet szinte ez egri iskola egyik neveltje Bathyanyi püspök állított, — egyszersmind a vitézyi a világnak e tája felé.

S akadályozta bár akkor a nemzetnek folytonos sulyos vezete a tudományok felbredését hazánkban, melyet Eszterházy ezen képe jelzett; s akadályozta bár szándéka teljes kivétel, hogy e palota egy újabb magyar tudományok egyetemé legyen, mivé azt nagy alkotója szánta; azt még sem volt képes megakadályozni, hogy a tudományok-nak, sőt a művészeteknek is egyik kitűnő hazai iskolájává ne váljék!

Mert mindjárt létesültével még moce-nasa meglepítő napjának sugárai alatt, virá-gzik fel sajátosan legelősi benne a művészet. Kezdve már műtegy a mult század közpe felé egy két névtelen egri szerzetes-sel, Huster és Kracker, Sigris és Zach, Czirkler és Manpertsch, s az egriek: Hess, s a Kazinczy Ferenc által magyar festőül lelk-sített Balkay, majd nem folytonos festői iskolát képeznek Egerben, — s a maga ne-mében ugyszólván az egyetlen hazánk eddig meg nem írt műtörténetében; melynek festői mintegy századon át Eger templomait és ol-tárait, zárdáit és iskoláit, sőt palotáit egyre díszíték fresco fal- s olajfestményeikkel.

És míg ezek remekei az iskola termeinek falain ragyogtak, addig tan- és szószékeiről az újabb kor elsőrangú magyar tudósainak szava hangzott. Tittel Pál, az első magyar csillagász és Imre Jánosnak, a legnagyobb magyar bölcsesznek egyikének, tanítása, Uraim itt e termekben szólt; és Lovicsnak arany ajkairól remek ékeszólása itt e helyen hangzott.

De Egernek még régi hírneves szentélyét kellett méltán helyreállítani. S jön egy ko-szorús dalnok mint főpásztor, hogy e fényes templomot itt a tudományok e palotájával szemben emelje, s e festői műrekek mellé, még egy nagy képtárt is állítson a nemzet-nek; és végre az ujkor népnevelőinek is ta-nodát, s a szépirodalomnak is kitértőtt dijak-al nyisson pályát.

S ha még a legújabb korról, ha a jelen-ről is beszélhetne már a történet, elmonda-nom kellene még e bemutatás befejezéséül, mit tett ama nagy férfiak nem kisebb mai utóda! Mint tetőzte be mindenfelé elődei al-

kötésait, mint nyitott új iskolákat, kezdve a néptanodáktól egész a helyreállított egri jog-tanig. Mint adott az egri nőnek magas kép-zőintézetet; mint adta sürül moecenási kiad-ványai, a vallási és nemzeti irodalmi művek hosszu sora közt, a világ legnagyobb két könyvét a Bibliát és Homér méltó magyari-tásban a nemzet kezébe. És mint tette le a mai napon az öök kezébe tudomány szeretete zálogál kettős, érseki és főispáni megvéjé-nek ezen sikerült ismertetését.

De őt öök közbizalma és hódolata ezen nagygyűlésök előnki székébe ültetvén, előtte többet szólnom nemes szerénységének kimé-lete és tisztelete tilt.

És lehet Uraim, hogy a szerénység ér-zete eltilthatt volna talán attól is, hogy midőn Önöket megýenék és városunk nevében üdvözölve, annak hódolatát bemutatom, dicséretét ennyire ne hangoztassam.

De ha ezt valakinek szabadabban tennie lehet, ugy nekem legjobban illt tennem, kit hasonlón a távolból egyházi s tudományos pályán későbbi korokban hozott ide, e hely fényes körébe. És ki midőn üdvözöltünk és fogadásunk tolmácsa vagyok, nem tudtam e tisztelmen méltóbban eljárni, mint ha kimu-tatom Önöknek azt, mennyire méltó e hely Önök figyelmére; mily erős szálak kötik azt a nemzeti tudomány, miveltetés és polgáro-sodás fejlődéséhez s általában is hazai cul-turai viszonyainkhoz. Im azért mutattam elő, távlati rövidletben bár, azon fényes történe-tének nagy mozzanatait, mely által szerzeték e hely s annak lakói az egri névek dicsőségét.

Árjegyzék és minden utasítás kívánatra beklüditik.

Kapcsolt részei számára csak nálam. Kohn Ignác, örömlőves.

A magyar honi minorita rend káptalanja Miskolcon,

aug. 15 és következő napjaiban.

A minorita-rend tartományi főnöke, főt. Gaal Damasceen, a rend alapszabályai értelmében összehívta a káptalan tagjait új tartományi főnök választására, mely e hó első felében meg is tartott. Ez alkalommal kolostorunk meglepő ünnepelemeknek volt részese. A nagyszerű előkészületek zajjal válták fel a kolostori csendet s egész ünnepi pompában diszjelgett; mert magas vendéget volt kebelébe fogadandó, — a Rómában székelő rendkormányzót, főt. tr. Marangoni Lajos atyát.

Főt. Gaal Damasceen tartományi főnök kíséretében titoknokával, nt. Grasselli Antallal érkezett a magas vendég körünkbe, hol a legmelegebb fogadtatásra talált. A fardatlan kormányzó, ki Rómát elhagyva, távollevő fiait óhajta meglepni — szelidsége által mindnyájunk szívét annyira magához vonza, hogy távozása fájdalomkönyveket facsart ki szeméinkből.

A második szokatlan ünnepély merült föl, midőn a távollevő kolostorokból megérkezett elnökök és káptalanok főt. Gaal Damasceen tartományi főnök által remek latin szónoklattal a ft. rendkormányzójának bemutatottak. Rövid, de ékes szónoklattal üdvözölt a ft. kormányzó bennünket s leirhatlan örömmérettel társalgott néhány percig velünk.

Nagyboldogasszony napjára viradánk másnap, kolostori egyházunk védszentjének ünnepére. Ez alkalommal az ünnepélyes istentiszteletet us és főt. Beller József apát ur végé fenyves segédlet mellett; a szent beszéd pedig a már ismert mézesajku szónok, nt. Bárdossy Mihály felsővárosi lelkész tartá.

E napon az összegyűlt káptalanok főt. Marangoni L. ur előlétele alatt meggyőzőt ültést tartottak, melyben a jelenlevők igazoltattak s a következő választásra az előkészítő időpontok határozottak meg.

Augusztus 16-a volt a forrón ohajtott nap, melyen az új tartományi főnök választásának meg kellett történni.

Régen ünnepélyes díszben vonulának a káptalan tagjai az egyházba az ünnepélyes „Veni Sancte”-ra. A szent misét főt. Marangoni Lajos kormányzó végé fenyves segédlet mellett. Istentisztelet után a gyülesterembe vonultak a káptalan tagjai, hol néhány percig a megérkező főt. elnökre várakozának. Az ültés elnökök főt. Marangoni Lajos ékes latin szónoklattal nyitá meg, mit ima és rövid értekezlet követte.

A tartományi főnökben megkívántató tulajdonok és erények fölolvása után következett a szavazás. A szavazók és beadott szavazati szeletek számának szigorú megvizsgálása után jött a felolvasás és a szavazat eredményének kihirdetése. Örömmérettel hatotta át a jelenlevőket, midőn nevet hallak az új tartományi főnöknek. A bizalom a nagybányai ház elnökeben összpontosult s a tartományi főnök főt. Pongrácz Gellért ur lön, ki ünnepélyes „Te Deum”-mal az egyházba kísértetett. Most főt. Marangoni Lajos káptalani elnök oltárhoz lépett s az új tartományi főnök az oltár számlójára borulva, tevé le az esküt. Az esküdtelet a szokásos hódolatadás követte. A káptalan tagjai ezután visszatértek a gyülesterembe, hol az új tartományi főnök remek beszédben köszönte meg a benne helyezett bizalmat s ígérte, hogy a rend fölvirágztatására mindent megteend.

Augusztus 17-én tartott ülésben egyes kolostor elnökei s más hivatalnokok választattak.

Aug. 18-án, a magyar király ő felsége szültelessé napján az összes káptalan tagjai a főt. elnök vezérlete alatt a plébánia egyházban tartott istentiszteleten jelentek meg.

19-én az ülés folytatott, s miután a rendet érdeklő munkálatok befejeztettek, a káptalani gyűlés is véget ért.

Az utolsó ülésben az elnöklő főt. Marangoni Lajos magható remek latin szónoklattal vett búcsút a káptalan tagjaitól, kiknek szívet az elérkezéskor ellágyítja a mézes ajkrol szállongott atyai intés. Így lön befejeve azon ohajtott gyűlés, melyet a Rómából jött ft. kormányzó tett feledhetlenné. A káptalan tagjai nemcsak a kezdetek visszatérni tüzhelyekhez, — kolostorunk is kezdé veszteti ünnepélyes pompáját, míg egész csendessé lön, a ft. kormányzó Marangoni Lajosnak el-tározásával, ki titoknokával nt. Grasselli Antallal e hó 21-kén hagyá el kolostorunkat, városunkat s e kedves hont, hol oly jól találta magát, s mely feledhetlen emlék marad szívében.

Ez alkalommal Dalmáciába utaztak, néhány napit ottidőzés után visszatérnek a sz. városba, Rómába, hol a magyar honi minorita rend mély hódolatát ő Szentéje IX. Pius pápának tolmácsolandják. Vezérleje őket az ég

Lukács Ferencz.

A honvédelmi királyi miniszterium körrendelete valamennyi törvényhatóságokhoz.

A magyar országgyűlés által hozott, ő cs. és apostoli királyi felsége által pedig f. é. augusztus hó 20 dikián s. k. szentesített, és 7. alatt mellékelt törvény alapján a magyar erzekdek, nemkülönben az egészségügyi osztályok kiegészítésére meg ezen év folyamán alatt és pedig az 1847, 1846, és 1845-diki korosztályok igénybevételevel, valamint a IX. t. cikkben elősorolt elvek és állítási módozatok szemmel tartása mellett, Magyarország és Erdély részéről 38,000 ujoncz állítandó ki.

Ezen állítás különös erélyes eljárást igényel, hogy még a zordon téli idő beállta előtt sikeresen bevezethessék.

E cél elérését a közönség hazafias buzgóságától bizonnyal reménylünk.

A felhívandó három korosztálybeliek összeírása már bevezetett, jelen intézményem kellő közhírreltétél után azonnal a felmentési vagy felszólamlási tárgyalás, ennek befejezte után pedig minden időhalasztás nélkül maga az ujonczállítás léssen fogantatandó.

Tekintettel a még nagyrészt folyamatban lévő mezeli munkákra, nem különben arra, hogy az ezen ujonczsóra vonatkozó hirdetmény közzétételé a legnagyobb kiterjedésben, tehát a legtávolabbi vidékeken is idejkorán megtörténhessék, s főleg, hogy előbb a kérdéses törvény kihirdetése az országgyűlés két házán is eszközölthetessék, a felmentési tárgyalások csak f. évi szeptember hó 16-án kezdődnek meg, és legfeljebb f. évi október hó 10-ig fejeződnek be.

Maga az ujonczállítás keresztülvitelére a reá következő öt, s ha a szükség úgy kívánná, hat hét, azaz f. évi október hó 12-től november hó 14, illetőleg 21-ig terjedő időszak tiltezik ki.

Folyó évi november hó 23-tól ugyan e hó 28-ig terjedő idő végé a felülvizsgálat teljesítésére fordítandó. A felülvizsgálati bizottságok még a következő három hónap utolsó hétfőjén is működni fognak.

A mozgósítandó felmentési és ujonczosási egyes bizottságok részéről sorozó járásonként s kellő rendben eszközözendő módok-szerek nézve az illető hadkiegészítő parancsnoksággal egyetértőleg azonnal utiterv állítandó meg.

Szükség esetében ugyanazon egy hadkiegészítő kerületben három vegyes bizottság is állítható föl.

A bizottsági tagok kijelölésénél első vonalban azoknak ujonczosási szakavatottságukra, valamint tökéletes megbízhatóságukra különös figyelem fordítandó; második vonalban pedig a kinevezés kímélésé végett szem előtt tartandó, hogy csak uti általánnyal ellátott tisztviselőket választassanak, kiknek alkalmazásából tehát a kinevezésre új költség nem nehezedik.

Mintán az 1867. IX. t. cikkben elősorolt alapelvek és állítási módozatok az idej ujonczállításnál is lényegben változást nem szenvednek, ismétlések kikerülése végett elégszgesnek tartom itt kiemelni, hogy amennyiben az alább mondatokban más nem rendeltenék, az idej felmentési tárgyalásoknál m. é. márc. hó 14-én és 26-án 226, és 832, az állítást és felülvizsgálatot illetőleg m. é. apr. 5-én, 12-én és 30-án 1331, 2239 és 3612. sz. a. kelt utasításaim szolgálndnak zsinórmérettől.

A sorozó járásonkénti ujonczjuttalék ki-vetése, miután némely törvényhatóságától az összeírasi adatok mindez ideig sem érkeztek be, egyelőre eszközölhető nem volt; e részben azonban a megföld utasítás legrovidebb idő alatt fog közöltetni, hogy így a közönség a községenkénti kivétel idejkorán eszközölhesse.

A m. é. hadkiegészítési alapelvektől és állítási módozatoktól eltérő, az idej ujonczállításnál a következőkben fogalom össze:

1. Az 1. ső korosztályba tartoznak az 1847., a 2. ikba 1846., a 3. ikba 1845. évben született ifjak.
2. A besorozandó ujonczok egyedül csak magyar hadtestekbe, vagy pedig az egészségügyi osztályhoz osztathatnak be.
3. A törvényhozási uton életbeléptetendő védrendszer kedvezményei és terhei nemcsak tényleg kiállított ujonczokra, hanem általában mindazokra is kiterjeszettek, kik a fentkijelölt három évi korosztályból jelenleg sorshuzás alá esnek, de be nem soroztatnak.
4. A helyettesítés senkit sem ment föl azon védkötelezettség alól, mely az életbeléptetendő védrendszer értelmében a helyettes által kitöltött hat évi szolgálattól netalán reá nehezül.
5. Ki huzott sorszámánál fogva besorozandó lenne, de maga helyett helyettesítési uton ohajt, tartozik ezt legfeljebb az állítást megelőző napig az illető politikai tisztviselőnek bemutatni, ki is a helyettesnek az állító bizottság elébe leendő vezethetése csak akkor adhatja meg az engedélyt, ha teljesen meggyőződött arról, hogy a helyettes a) f. évi január hó 1-jén már 23 dik életévét betöltötte, b) nőtlen, vagy gyermektelen övegy, c) saját hadkötelezettségének már megfelelt, d) magyarországi vagy erdélyi illetőségű, e) a 36-dik, vagy ha kiszolgált katonára, a 40-dik életévét még tul nem haladta, f) hogy bűnfenyítő vizsgálat alatt nem áll, és hogy bűntény miatt megbíttatve nem volt.
6. Ha az elővezetett helyettes a most elősorolt feltételeknek tökéletesen megfelel ugyan, — azonban az e részben egyedül illetékes állítási bizottság által, melynek különben szintén jogában áll magának meggyőződést szerezni, vajjon a helyettes az a) — f) pontokban foglalt feltételeknek valóban megfelel-e — hadszolgálatra tökéletesen alkalmasnak, vagyis minden testi fogyatkozás nélkül nem találtatnak, az illető hadkötelelesnek szabadságában áll, az állítási időszak alatt, sőt annak befejezte után még 14 napig annyiszor másik helyettes a sorozó bizottság elébe állítani, mig nem csak az a) — f) pontok alatt elősorolt feltételeknek megfe-

lel, hanem egyszerűen hadi szolgálatra tökéletesen alkalmasnak találtatik.

Ha azonban ilyen helyettes a fenemlített időtartam alatt elő nem vezethetnek, a sorsszám által talált hadköteles, hadszolgálatra képesültsége esetében, besorozandó léssen.

A hadköteles a helyettes irányában elvállalt kötelezettségeit ennek besoroztatása előtt tökéletesen teljesíteni tartozik.

Azon rendelkezés végre, mely szerint a helyettes, ha annak szolgálatképesége felett a sorozó bizottság tagjai között véleménykülönbség merült fel, a felülvizsgáló bizottság elébe állítható volt, megszüntetettnek tekintendő.

6. Minthogy a közölt törvényben változást jeltétele mellett helyettesítését különösen engedélyezve nincsen, önként következik, hogy változást jeltétele mellett fölmentésnek helye nem lehet, s hogy az idej ujonczjuttalékból, feltéve, hogy tavaly ujoncz hátrálék nem maradt fén, azon változást jeltételek leszámitandók, kiknek a katonaváltás díj lefizetése még 1867. és lefolyta előtt engedélyezettett.

7. Azon körülménnyel fogva, hogy a 38,000 ujoncz kiállítása által az 1867. évben megkövetkezett mindennemű hézag fedezetni fog, önként következik, hogy mindazon pótlógények, kik értekezlet, vagy pedig felülvizsgálat után m. é. december 31-ig történt elbocsátásuk következtében előjegyzendők voltak, már most a hadkiegészítő parancsnoksággal egyetértőleg a nyilvántartásból egyszerűen kitöröljők.

8. A most enlített oknál fogva a multévi ujonczjuttalékból netán még fedezetlen maradt hátrálék szintén törlesztetnek tekintendő, s így ezen cím alatt sem szaporítható az idej ujonczjuttaléknak.

9. Időközben történt besoroztatási esetek az illető község idej hadjuttalékba csak annyiban tudathatók be, amennyiben ezek a község tavalyi hadjuttalékát fölülmúlják.

10. Egész erélyességgel oda kell működni, hogy minden egyes község a rá kivett ujonczjuttalékok tökéletesen kiállítsa.

Tamadó hátráléknak más, ngyanazon járásbeli községek által leendő pótlása csak akkor vehető igénybe, ha a fölívott összes hadköteles ifjak előállítására és megvizsgálására daczára a szükszges hadkiegészítő ujonczok száma ki nem állíthatatnak.

Ha valamely községben a kivett ujonczjuttalék a hadkötelesek részbeni távolléte miatt ki nem állítható, más községből besorozott ujoncz csak mint utóegyen jogyzendő elő és 4 hónapra szabadságolando; ha az, kinek helyét pótolja, ezen idő alatt besorozatik, az utóegyen a katonakötelekből elbocsátandó.

Elvárni a községtől, hogy az eddig magukat a sorozás alól hivatvagy jövbében kivonó egyének előkerítése és utóállítására körül legnagyobb szigorral fog eljárni.

11. Azon községek, melyeknek ujonczjuttaléka mult évben részben más község felelősből fedezetelt, s reá eső idej ujonczjuttalékon felül még azon hátrálék is kivetendő, mely más községből fedezetelt, a kisegítő község juttaléka pedig azon arányban kevesbitendő, melyben tavaly más község kiegészítésére járult.

12. Felhívom végre a közönséget, hogy az ujonczosás befejezését üneveleket csakis hadmenteseknek és hadszolgálatra nyilvántartatlanoknak szolgálaton ki, s a község elüljáróit saját felelősségük terhe alatt a hadköteleseknek teljes számban elővezetésére szorítsa.

Ezeknek előrebocsátása után a közönség némely, a felszólamlási és állítási munkálatok akadálytalan keresztülvitelére szükséges nyomtatványokkal látatik el. (Következik a nyomtatványok elősorolása.)

Budán, augusztus hó 23-án 1868.

Gróf. Andrásy Gyula s. k.

Törvény

a magyar erzekdekhez 1868. évben szükséges ujonczok megajánlása tárgyában.

1. §. Mintán az országgyűlés a ktlügyek állásáról s a magyar erzekdek állapotáról a miniszterium által az eddigi gyakorlat szerint értesített, s az ujonczok kiállításának halasztatlan szükségességről meggyőződött, azon tekiutéből, hogy az ország hadereje, a védrendszernek törvényhozási uton czéba vett megállapításai s tetleges életbeléptetése olyan állapotban tartathassék, minőt ő felsége mindkét állama területének bizottsága megkíván: önkény, minden abból vonható következtetés nélkül, Magyarország és Erdély részéről azonnal kiállítandó 38,000 ujonczot ajánl meg.

2. §. Ezen ujonczok az 1847., 1846. és 1845-ik évi korosztályokból fognak kiállítatni.

3. §. Az 1867 dik évi IX dik törvény-cikknek feltételei és intézkedései a jelen ujonczosásra is kiterjeszettek, azon változtatással azonban, hogy az állítandó ujonczok, az egészségügyi csapatok egyedül kivételével, kizárólag magyar csapatokba soroztatnak, s hogy a törvényhozási uton életbeléptetendő rendszer kedvezményei és terhei nemcsak a tényleg kiállított ujonczokra, hanem általában mindazokra is kiterjeszettek, kik a fentkijelölt háromévi korosztályból jelenleg sorshuzás alá esnek, de be nem soroztatnak; és végre, hogy a helyettesítés senkit sem ment föl azon védkötelezettség alól, mely az életbeléptetendő védrendszer értelmében a helyettes által kitöltött hat évi szolgálattól netalán reá nehezül.

4. A jelen törvény végrehajtása a honvédelmi miniszterre bízatik.

A vallásszabadság Francziaországban.

— A „Siccle” után. —

Azok, kik az egyház érdekei támogatásának missióját tulajdoniják maguknak, szünetlen a katolikus, apostoli és római egyház

teljes szabadságaért kiabálnak. Nem vitatjuk e pontot, sőt elismerjük, hogy igazuk van. Még tovább megyünk s kijelentjük, hogy Franciaországban az 1801-ki concordatum s az 1802 ki egyházi törvény az egyházat, — szemben az állammal függővé tette.

Portalis ápril 4-én 1802 a következőleg determinálta az egyház függésének elvét és czélját:

A kormányoknál érdekében van, hogy a legnagyobb időkben se mellőzzék az egyházi ügyek vezetését; ez ügyeket mindig a nemzetek különböző törvényei szellemében vezették az állam hatáskörébe vágó eljárásal. Kérdés azon állam tekintélye, melynek területén oly emberek élnek, kik nagy befolyást gyakorolnak a kedélyekre és a lelkiismeretre anélkül, hogy némi összeköttetésben volnának az állammal.

Midőn az első consul aláírta a concordatumot és pótcikkeit, azon gondolata s egyszersmind illúziója volt: kezeiben tart hatni a vallást és a papságot és kényszerítőt öket, hogy politikájának érdekeit támogassák.

Az állam egyes beavatkozása az egyházi ügyekbe kijűnik a concordatum cikkének nagyobb részéből. Az első consul ne vezi ki a püspököket és érsekeket. (4. és 5-dik §.)

A püspökök és érsekek hűségi esküt tesznek a consul kezébe, melynél fogva kötelezik magukat, hogy följelentenek mindent mi egyházi kerületeikbe történik s mi az állam hatáskörébe vág. (6. §.)

A püspökök nevezik ki a plébánosokat, de választásuknak oly egyénekre kell esni, kiket a kormány is kegyel. (10. §.) Végre a másodrendű egyházi személyek is, mint a püspökök, hűségi fogalmat tesznek a kormány által kijelölt polgári hatóságok kezébe s maguk is elfogadják a nyilvános feladás szomorú szerepét.

Ilyen az 1801-ki concordatum szelleme, mely az 1802 ki törvény hetvenhét pótcikkében még messzebb ment. Azt hisztük, hogy nincs szükszges itt e törvény elemzésébe becsatkozni; a concordatum, amint jeleztük, teljesen megalapítja az államtól való függését.

Fel kell azonban hívniuk a figyelmet egy specialis pontra. A magas klerus mind eddig elég türelmessel viselte, és ha nem is szorgalmasan, de politikai érzetből, subordínált helyzetét szemben a világi hatalommal. Mert kárpótlást talált először magában az alávetett helyzetben, melynek 1801 és 1802-i rendeletei az alsóbb papságot háttérbe szorították, aztán azon pénzbeli s társadalmi előnyökben, miket e rendeletek biztosítottak neki.

A katolikus érdekeket pártoló hírlapok serte érik magukat midőn azt állítják, hogy az érsekek, püspökök és plébánosok az állam tisztviselői. De a concordatum és pótcikkeinek értelménél fogva ők csakugyan nem egyebek, mert nem végezhetik tisztelék, ha csak a kormány ki nem nevezi vagy meg nem erősíti öket, mert kötelesek a kormánynak hűségesköt tenni s mert végre az államtól nyerik fizetésüket.

S valóban az 1802. év ápril 18 ki 64. törv. cikk szöszierint mondja:

„Az érsekek fizetése 15,000 frank lesz. A 65. és 66. törvény-cikknek: A püspökök fizetése 10,000 frank lesz. A plébánosok két osztályba soroztatnak. Az első osztályba tartozók fizetése 1500, a második osztályba tartozók 1000 frank.”

Igaz, hogy ez érzékenyen sérti az ultramontan kevelységet, s hogy azok, kik mostanság vissza akarják állítani az egyháznak nemcsak szellemi hanem világi hatalmát is, (L. az 1869. évi zsinatra összehívó bullát), megálmadják az egyház és szolgáinak ilyen lealáztatását. Tudjuk, hogy óvast tesznek, azt mondván, hogy ez nem fizetés, hanem csak részletes és a megvetendő esekély visszatérítése a forradalom által lefoglalt egyházi javaknak.

Igaz az is, hogy a pápa, az egyház és a katolikus klerus nevében eslekedve kijelenté, hogy „sem ő, sem utóai, semmiképpen sem bántandják az elidegenített egyházi javak birtokosait, következőleg e javak tulajdoni joga, a hozzá kötött jogok s jövedelmek változatlanul megmaradnak mostani birtokosai kezében.” (L. az 1801-ki concordatum 13. cz.)

Nem szükszges tehát e pápai határozványra visszatérni, mely „a béke és a kath. vallás szerencsés visszaállítása kedveért” adott ki. Még kevésbé szükszges visszatérni a nemzeti convent souverain határozatára, mely visszaadta a francia népnek azon roppant gazdagságot, melytől századokon keresztül meg volt fosztva.

Nagyon értjük, hogy e fi z e t e s, mely a kath. klerust alárendelt helyzetbe hozza az állam iránt, sérti és megálázza az ultramontan pártot, mely rögeszméjét az állam általános uralmáról nem képes elfelejteni. Ez mind oly tény, melyet minden következményeivel együtt megtalálunk az 1801-ki concordatum-ban, melynek 14. §-a így szól: „A kormány a püspököknek és plébánosoknak, kiknek megyei és plébániai az új változásban benofogólválk, elégszges fizetést biztosít.”

Elismerjük, hogy az ultramontanoknak igazuk van, midőn nem szivesen tűrik a dolgok ily állását; felfogjuk, hogy az egyház ez alárendeltség az állam iránt megalázó a kath. lelkiismeret; mi azt vitatjuk, hogy az államnak semmi jogzsim alatt sem lehet vallási dolgokba avatkozni és nagyot hibáz, midőn a vallást a politikai érdekek eszközéül használja fel.

Midőn e pontokra nézve megegyezünk ultamontán ellenfeinkkel. — Azonban, mivel mint mi, az egyház szabadságát kívánják, mivel ez állapotok, melyek miatt a hitnek és lelkiismeretnek szenvednie kell, e függés az egyházi hatalomnak e megalázása s a kultuszminiszteriumnak e fizetett tisztviselőisége, — végre a concordatum és pótcikkei nem egyeznek meg az egyház teljes szabadságával, miert nem tiltakoznak e rendeletek ellen, miert nem egyesülnek velünk az egyház és állam elválasztásának kivívása végett,

mely az egyedüli elv azon szabadság megalapítására, melyet ép úgy akarunk nekik mint nekünk?

Nem követünk el ellentét igazságtalanságot, ha föltesztük, hogy a mi öket akadályozza, miszerint velünk e téren találkozának, nem hogy egymást megtámadjunk — hanem hogy egymást kölcsönösen segítsük, az, miszerint nem hiszik az állam pénzbeli és kormányzati gyámkodásától fe szabaddított egyház kegyeltesen buzgóságában feltalálni azon aequivalensét a fizetésnek, mely büszkeségüket annyira sérti. Ha mérlegre vesszük a büszkeség nagyságát, épen nem gondolható, hogy az ultramontan párt számaival annyira alább hagyhat: a.

INTÉZETEK S EGYLETEK.

— Meghívas tanító-egylet alakítása. Szeged város elemi tanstestületei — valláskülönbség nélkül — f. hó 12-én magán-értekezletre összegyűlvén az egyesülés magasztos eszméjétől áthatottan elhatározták: „Alföldi tanítóegylet” czim alatt az összes alföldi tanterök egyesítése, a népnevelés sikerének eszközése, egyszersmind a tanfelnak szellemi, erkölcsi és anyagi érdekeinek előmozdítása tekintetéből egyesülni. A fentebbieken kívül ezélja lenne az egyletnek: munkaképtelen elaggott, nyomorodott tagjainak, s elhalálozások esetében özvegye s árváinak anyagi segélyezése, később egy nyugdíjintézet alapítása, a néptanodáknak és a tanfelnak érdekeinek minden irányban való megvédése. A rendes tagsági díj évenként 2 forint. Az egylet alapszabály tervezete az alábbi közgyűlésen fogva a tárgyalatni és véglegesen megállapítatni. — E közgyűlés megtartása jövő szeptember hó 11-ére délelőtti 6 órára tüzeltetik. Hogy pedig e közgyűlés az egylet szellemi czélját minidjárt kezdetben kitűntesse: erre köve kezé értekezési tárgyat tüzetnek ki. 1. A népiszkolai törvényjavaslata s zegedi elemi testületék által tett észrevételeken kívül, mely módosítványok volnának még kérelmezendők? 2. Miként adassék? 3. Az alkotmányban az elemi iskolák? 3. A hazai történet az eddig létező olvasókönyvek alapján alkotmányos szempontból miként kezelendő a népiszkolák? 4. A figyelem ébresztése s fenntartására melyek a legcélszerűbb módok? 5. A nyelvtanra vonatkozólag, miként ismertendők meg a beszédredek? Magyarországi tanfelnai itt az idő erélyes munkásságra. A közoktatási m. k. miniszterium is óhajja az egyletek létesülését. Több tanító-egylet sikerrel működik már. Ne legyen a magyar alföld utolsó s nemes versenyben! Ezzel tehát testvérileg felhívunk, kárunk benneteket szeretett pályátságára, jelen-jetek meg lelkesedést hozva magatokkal a kitűzött napon — vallás különbség nélkül — Szegeden, hol tárt karokkal fogadunk benneteket, hol a kölcsönös kölcsönösök és értekek érteke egyesítse Alföld tanfelnait a kitűzött nagy czél elérésére, a nevelés és oktatás javára, a haza szellemi és anyagi előhaladásának eszközésére. E meghívásnak a t. pályatársak kövői buzgó terjesztését, s kellő téjékozós végett megelőbbi szives válaszokat kérjük. Kelt. Szegeden aug. 23-án 1868-ban. Az elemi tanstestületek megbízásából: Bója Gergely realtanár, mint bizottmányi ideiglenes elnök. Szendrői János főelemi tanító mint bizottmányi jegyző.

1858-ban más egy javadalmi rá a főke mint hogy a városi líksok 1281. sz. elutasítja tási minit az egyh nister s értesült, az egyh utján ist rium figy bólnap a vén, ked

természetes mával in gyűlés id leszszák. — A ünnepe v ez alkale lása ven nagy títu napon az mentek e város. A zott, me bez hódó felirások tiszteletl M. 1000 collegium gelyezés nál 300 szertartá után né b. Kené dornés n pelyek n ritékú la kik aztá tag poh consistot Deák Fer akaráó vi zük még mányát a lul tanul dott az a adván, a séget me

a követh mond, — lázóit, — hivalkoz sásra v zelmé e paraszth jak a for lom okv bal tób

BELFÖLD.

Ausztria.

Az igazságügy miniszter f. é. aug. 28-án egy rendeletet adott ki, melyben az 1868. maj. 28 ki törvényre hivatkozva, a bíróságoknak meghagyja, hogy azon estre, ha a püspöki szekek a tárgyalási okiratok kiadását megtagadnák, a bíróságok a szükszges kényszereszközököz folyomadjának. „A bíróság — így végződik a rendelt — e czézből bíróságot róhat az illető szekek, mielőtt az okiratok erőszakos elvételre foganatosítanak; azonban az okiratok átvételével megbízott küldöttjét fel is hatalmazhatja, hogy a kényszereszközöket alkalmazza, ha nem is szabattott volt ki pénzbírság.”

Egy más a helyhatóságokhoz küldött köriratban pedig kiemeli a belügy miniszter, hogy oly politikai közigazgatási tisztviselők, kik az alkotmány ellenes pártok kezére játszanak, állomásaik alól felmentendők. Ezen körövény folytán tehát a eső memorandum azon aláírói, kik államhivatalnokok, aligha el nem vesztik hivatalaikat. Azon aláírók pedig, kik kerületi képviselők elnökeivé választatnak, nem nyerik meg a császár megígértét. Prohászka káptalani dekan szintén felmentett volna állásától mint iskolakerületi felügyelő és Königsbrown kanonoktól is megtárgadtatt volna a legfelsőbb megerősítés. Ezen cathorizáció tartozik azon hir is, mely szerint a britani püspök elvesztés a titkos tanácsosi méltóságot.

A landtagokról nem igen említésre méltó dolgunk van kivéve a lenbergi országgyűlési oppositiónak, melynek élén S m o l k a és Z y b l i k i e v i z a áll, midnyára. Smolka ugyanis azt mondta, hogy az új alkotmány

Table with 2 columns: Item name and Price. Title: Pesti áru- és értéktársa szept. 4 én.

Table with 2 columns: Item name and Price. Title: Magyar értékpapírok árkeleto.

Table with 2 columns: Item name and Price. Title: Bécsi börze szept. 3-án.

Table with 2 columns: Item name and Price. Title: Részvények.

Table with 2 columns: Item name and Price. Title: Elsőbbségi kötvények.

H I R D E T É S E K.

Large advertisement for 'SZEMÉLYSZÁLLÍTÓ-GŐZÖSÖK' (Passenger Steamships) featuring a steamship illustration and detailed shipping schedules for routes to London, Constantinople, and other ports.

Advertisement for 'A new-yorki Singer manufacturing Company' featuring an illustration of a woman sewing and text describing the quality and variety of their sewing machines.

Advertisement for 'ERŐSÍTŐ-ITAL' (Strengthening Drink) featuring a hand holding a glass and text describing its medicinal benefits for various ailments.

Vertical text on the right edge of the page, including the word 'II. E' at the top and various fragments of text from other pages.